



Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
a.arm@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet SOU 2025:73

Utredningens analys är väl underbyggd och bärs av breda perspektiv på arbetsmiljö, vilket skapar hög igenkänning och trovärdighet. Naturvetarna hyser förhoppning om att det fortsatta arbetet bedrivs i samma anda och att strategin bevaras över tid, oavsett regering efter riksdagsvalet 2026. Samtidigt efterlyses tydligare målsättningar: flera formuleringar är för vaga och riskerar att göra målen enkla att uppfylla, trots att analysen pekar på omfattande behov av konkreta åtgärder och insatser från flera departement.

Elevers och studerandes arbetsmiljö samt arbetsmiljön inom akademisk forskning bör prioriteras för långsiktiga effekter. Regeringen måste stärka insatser för psykisk hälsa, fungerande rehabilitering och skyddet för skyddsombud. Diskriminering, hot och trakasserier kräver skarpare förebyggande åtgärder. Regeringen bör aktivt motverka politisk retorik som stigmatiserar utsatta grupper. Vidare behövs tydliga styrmedel för grön omställning, distansarbete och AI, med information och resurser till myndigheter så att teknikutvecklingen inte underminerar arbetsmiljön och säkerheten.

Naturvetarna är fackförbundet för akademiker inom naturvetenskap och har över 36 000 medlemmar. Medlemmarna finns på arbetsmarknadens alla sektorer och många arbetar inom life science, miljö, livsmedel, skog och tech. Bland våra medlemmar finns arbetsmiljöingenjörer, arbetsmiljöinspektörer, miljömedicinare samt yrkeshygieniker. Naturvetarna bedriver ett aktivt arbete för att främja god arbetsmiljö och förebygga diskriminering.



Naturvetarnas synpunkter

1.2 Utredningens arbete

Kontakter med olika aktörer och kunniga forskare har gjort att analysen är väl underbyggd. Flera olika perspektiv på arbetsmiljö genomsyrar analysen och det ger en stor igenkänningsfaktor. Naturvetarna hyser en förhoppning om att det fortsatta arbetet med arbetsmiljöfrågor kommer att bedrivas i samma anda och med lika god förankring i kunskap och forskning. Naturvetarna hoppas också att strategin kommer att få bestå över den tid som har satts ut, oavsett vilken regering som tar vid efter riksdagsvalet 2026. Långsiktighet och uthållighet är nödvändiga faktorer för att kunna bemöta de utmaningar som utredningen påvisar.

4.1.5 Stärka regeringens kapacitet att styra arbetsmiljöpolitiken genom strategin

Naturvetarnas anser att förslaget till en ny arbetsmiljöstrategi är logiskt uppbyggt och väl förankrat. Ambitionen har varit att eftersträva såväl bredd som tydlighet. Vad gäller tydlighet kan konstateras att flera av de brister som lyfts fram är av sådan dignitet att målen hade kunnat uttryckas mer stringent. Även om utredningen medvetet har valt att inte fokusera på hur målen ska uppnås (avsnitt 4.1.6) så är en del av målen så vagt formulerade att det inte kommer att krävas särskilt mycket för att de ska anses vara uppfyllda. Naturvetarna är av uppfattningen att den analys som har gjorts visar på omfattande behov av åtgärder från regeringens håll – åtgärder som berör flera departement. Utredningens ord förpliktigar och det borde kunna uttryckas ännu tydligare i de mål som sätts upp för regeringens arbete.

4.3.3 En nationell samordningsfunktion för arbetsmiljö inrättas

Att införa en nationell samordningsfunktion för arbetsmiljö skulle kunna medföra både för- och nackdelar. Naturvetarna ser behovet av att involvera flera departement och myndigheter i arbetet med att genomföra arbetsmiljöstrategin. Som berörs nedan så ser Naturvetarna också vikten av att involvera arbetsmarknadens parter i arbetet. En samordningsfunktion skulle kunna utgöra länken mellan olika aktörer. Risker finns dock att samordningsfunktionen blir en flaskhals i de kontaktytor som behöver skapas och de dialoger som måste tillkomma. Naturvetarna landar i att fördelarna överväger och delar slutsatsen att forskning och kunskap bör bli ledande i regeringens kommande arbete.

5.4 Regeringen behöver samverka med flera aktörer för att nå målen i strategin

Naturvetarna instämmer i att regeringen behöver samverka med flera aktörer för att nå målen i strategin. Naturvetarna delar också bilden att arbetsgivare, fackliga företrädare och skyddsombud är nyckelaktörer i detta arbete. Dessvärre motarbetas skyddsombud alltför ofta i sitt viktiga arbete och hindras från att bevaka arbetsmiljöfrågor. Från politiskt håll har det hävdats att skyddsombud skulle



bedriva förtäckt påverkansarbete och en arbetsgivarorganisation har nyligen väckt frågan om skyddsombud verkligen har rätt att stötta enskilda arbetstagare när de önskar väcka arbetsmiljöfrågor. Att skydda och förtydliga skyddsombudens viktiga roll borde vara en prioriterad fråga i den kommande strategin. Skulle det visa sig att skyddsombud är juridiskt förhindrade att vara ett stöd för enskilda arbetstagare så rekommenderar Naturvetarna en snar lagändring. Annars riskerar åtskilliga frågor att hamna mellan stolarna, exempelvis kränkande särbehandling.

5.6 Delmål 1: Ett hållbart arbetsliv

Naturvetarna ser positivt på att utredningen belyser vikten av att ändra inställningen till äldre arbetstagare. Analysen hade på ett tydligare sätt kunnat belysa att arbetsmiljön för yngre också kan vara nog så utsatt och krävande. Om detta vittnar både olyckor och fall av tidig utbrändhet. Dessa utmaningar belyses dock på andra sätt i strategin och Naturvetarna ställer sig bakom att en god arbetsmiljö under hela arbetslivet får sin belysning.

Naturvetarna är starkt positiv till att elevers och studerandes arbetsmiljö lyfts in i strategin. Att göra det innebär att strategin måste prioriteras av de departement och aktörer som ansvarar för utbildningsväsendet. Att elever och studerande får kunskap inom arbetsmiljöns område kan vara en av de viktigaste och mest effektiva satsningar som regeringen kan göra. Det vore en satsning som skulle kunna ge effekt på betydligt längre sikt än strategins tidsram. Naturvetarna vill här särskilt lyfta fram vikten av en god arbetsmiljö inom den akademiska forskningen.

Vikten av ökad medvetenhet och kunskap är a och o när god arbetsmiljö ska främjas och värnas. Regeringen kan göra åtskilligt för att öka denna kunskap, inte minst inom de myndigheter som regeringen ansvarar för. Statliga myndigheters arbete med arbetsmiljöfrågor kan på detta sätt bli ett föredöme och gott exempel. Näringslivet är inte sällan ledande i löneutveckling men det offentliga kan vara ledande inom fältet arbetsmiljö. Regeringen kan i hög grad påverka detta via regleringsbrev och aktivt stöd. Arbetsgivarverket har en framträdande roll och förtjänar att omnämnas i sammanhanget.

5.7 Delmål 2: Ett hälsosamt arbetsliv

Det är från ett politiskt och myndighetsmässigt perspektiv klokt att fokusera på friskfaktorer avseende arbetsmiljön. Det är samtidigt av stor betydelse att riskerna inte underskattas. Ett område som är av särskild betydelse för Naturvetarnas medlemmar rör kemiska risker. Regeringen har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att minska regelbördan för företag (slutredovisning senast den 15 mars 2026). Naturvetarna förutsätter att det inte sker på ett sådant sätt att arbetsmiljön blir lidande i exempelvis gruvnäringen eller på laboratorier. Även här ett område där arbetsmiljöstrategin kan influera regeringens övergripande arbete.

Naturvetarna instämmer i behovet av att främja psykisk hälsa och suicidprevention. Vad gäller riskerna för självmord så har Naturvetarna tyvärr erfarenhet av att varsel om uppsägning kan utlösa akut psykisk ohälsa. Arbetsgivare bör vara medvetna om



att sådana processer är känsliga och kan trigga reaktioner som kräver professionell vård. Ett genomtänkt agerande – och stöd från omställningsorganisationer – kan utgöra skillnaden mellan liv och död.

Bristfällig rehabilitering kostar arbetsgivare och samhället miljoner varje år, om inte miljarder. Uppgifter från Försäkringskassan tyder på att psykisk ohälsa och depression står för de största kostnaderna avseende sjukpenning. Bakom siffrorna döljer sig mänskligt lidande och individuella fall som ställer stora krav på arbetsgivare och fackliga företrädare att hantera. Enligt 30 kap 6 § socialförsäkringsbalken ska arbetsgivare upprätta en plan för återgång i arbete när en sjukskrivning förväntas dra ut på tiden. Ändå upprättas och följs inte dylika planer i den utsträckning som vore önskvärt. Naturvetarna får alltför ofta hantera ärenden där planer inte tagits fram eller uppvisar brister. Försäkringskassan har publicerat en mall för att planerna ska kunna upprättas men ytterligare kunskap och jämställdhetsperspektiv är av stor vikt.

När rehabiliteringsersättning kan lämnas, ska Försäkringskassan upprätta en rehabiliteringsplan. Det framgår av 30 kap 12 § socialförsäkringsbalken. Enligt 30 kap 14 § ska Försäkringskassan fortlöpande se till att sådana rehabiliteringsplaner följs och justeras. Försäkringskassan har också ett samordnande ansvar för rehabiliteringen av arbetstagare med nedsatt arbetsförmåga. Inspektionen för socialförsäkringen har i en rapport från april 2025 kommit fram till att Försäkringskassan saknar förutsättningarna för detta mycket viktiga uppdrag.¹ Att få rehabiliteringen att fungera fullt ut bör vara högt prioriterat för varje regering som vill att människor ska kunna återgå i arbete och inte belasta socialförsäkringssystemet i onödan.

5.8 Delmål 3: Ett tryggt arbetsliv

Hot och trakasserier hör tyvärr till vardagen för anställda i offentlig sektor. Naturvetarna kunde i en rapport 2023 visa att åtta av tio djurskyddshandläggare utsatts för hot.² Nuvarande regering har lagstiftat inom detta område. Även om det återstår att se vilken effekt lagen kommer att få så har regeringen visat att den tar problemet på stort allvar. Naturvetarna instämmer i att våld, hot och trakasserier är en demokratifråga. Regeringen bör säkerställa att alla offentligt anställda kan utföra sitt arbete utan att riskera allvarliga kränkningar från allmänheten. Ansvariga ministrar bär ett stort ansvar för vilken status som tillmäts det arbete som utförs och för att inte offentligt anställda framställs som aktivister eller hängs ut på otillbörligt vis. Det hårdnade samhällsklimatet tycks ha letat sig in i den politiska debatten och det riskerar att få allvarliga konsekvenser.

För Naturvetarna är diskriminering en högt prioriterad fråga. Naturvetarna välkomnar ett förebyggande perspektiv och anser att det behövs betydligt fler insatser utifrån 3 kapitlet diskrimineringslagen. Naturvetarna utbildar

¹ [Försäkringskassans samordningsuppdrag - Inspektionen för socialförsäkringen](#)

² [Djurskyddshandläggares arbetsmiljö](#)



förtroendevalda och skyddsombud för att komma till rätta med denna brist och skulle välkomna tongivande initiativ från ansvariga myndigheter, däribland Diskrimineringsombudsmannen. Diskrimineringsombudsmannens faktablad om att förebygga diskriminering inom arbetslivet är från 2019. Det är inget fel på informationen som sådan men det borde gå att rent tekniskt ta fram fler interaktiva kurser och verktyg, gärna i samarbete med fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer. Diskrimineringsombudsmannens e-guide för aktiva åtgärder är en bra början men mer behöver göras för att det ska bli lika självklart att förebygga diskriminering som att förebygga olycksfall i arbetet.

Diskrimineringen i arbetslivet kommer aldrig att få sin lösning om inte den politiska debatten och sakpolitiken har likabehandling som utgångspunkt. En arbetsmiljöstrategi värd namnet måste genomsyra de budskap som regeringen tar fram avseende arbetstagare med utländsk bakgrund. Naturvetarna är kritisk till hur det politiska samtalet har övergått i stereotypa generaliseringar och en invandringsfientlig attityd. Oavsett politisk färg så bär varje regering ansvar för att hederliga människor inte framställs som en belastning för Sverige. Naturvetarnas medlemmar är en resurs för Sverige och en betydande andel av våra medlemmar kommer från andra länder. Om regeringen vill ta diskriminering på allvar så bör den motverka alla utspel som kan innebära fara för utsatta grupper och individer. Det gäller transpersoner och det gäller alla som på olika sätt utnyttjas som tillhyggen i påverkanskampanjer med politisk udd. Judar, muslimer, unga kvinnor – listan kan tyvärr göras lång. Att inte bli diskriminerad är en mänsklig rättighet och regeringen bär det yttersta ansvaret för att säkerställa denna rättighet.

När det gäller kränkande särbehandling i stort så bör lagstiftningen ses över. Om inte diskriminerande trakasserier utreds och åtgärdas så kan fackförbund yrka på diskrimineringsersättning för att komma till rätta med bristerna. När det gäller kränkande särbehandling i övrigt så är arbetsmiljölagen tandlös i jämförelse. Det leder till en märklig diskrepans där mobbning i värsta fall kan ignoreras utan en möjlighet för drabbade individer att få gehör. Naturvetarna önskar fler verktyg i verktygslådan för att kunna sätta press när arbetsgivare inte tar sitt ansvar avseende kränkande särbehandling.

5.9 Delmål 4: Ett innovativt arbetsliv

Analysen av utmaningar inom arbetslivet är framåtsyftande när det gäller grön omställning, AI och distansarbete. Inom alla dessa områden förekommer dialog mellan arbetsmarknadens parter. Det är klokt att det uppmärksammas men det är samtidigt otydligt i vilken utsträckning regeringen förväntas bidra.

Myndigheten för digital förvaltning, Digg, har skapat en särskild websida för införandet av AI i offentlig förvaltning. Där går bland annat att läsa följande: ”En arbetsgivare ska överväga om införandet av AI-verktyg innebär förändringar i arbetsmiljön och om det innebär en skyldighet att informera, utbilda eller vidta



andra åtgärder.”³ Som framgår av websidan kan förändringar också innebära krav på samråd med arbetstagarorganisationer. Den här typen av information är av största vikt och Digg förtjänar en eloge för att myndigheten uppmärksammar vikten av att arbetsmiljön vägs in när myndigheter ställer om till AI. Regeringen kan säkerställa att denna typ av information sprids och att myndigheter som Digg får resurser att säkerställa att AI inte införs på ett ogenomtänkt och osäkert vis.

Myndigheten för psykologiskt försvar, MPF, arbetar aktivt för att stärka Sveriges motståndskraft emot skadlig påverkan. Myndigheten har just släppt en intressant rapport om informationspåverkan och AI vid namn Janusansiktet.⁴ Myndigheten har också anslutit sig till partnerorganisationen AI Sweden som verkar för att AI införs i Sverige så effektivt och säkert som möjligt. Regeringen kan verka för att dessa aktörer får ett stort inflytande även i arbetsmiljöarbetet runt om i Sverige. Risk- och konsekvensanalyser är kärnan av förebyggande arbetsmiljöarbete och i dessa analyser så står människors frågor och beteenden i fokus. Det är tydligt att flera aktörer nu verkar inom fältet AI men med en större samordning så skulle effekterna kunna mångfaldigas och arbetsmiljön stärkas. Hur detta ska göras lämnas obesvarat i arbetsmiljöstrategin men hur bör regleras av varje departement om strategin ska få ett stort genomslag.

NATURVETARNA

Frida Lawenius
Förbundsdirektör

Per Holfve
Utredare

³ [Analysera hur arbetsplatsen påverkas av att införa generativ AI och förbered omställningen | Digg](#)

⁴ [Janusansiktet - En metafor för informationspåverkan och kognitiva bias | Myndigheten för psykologiskt försvar](#)